

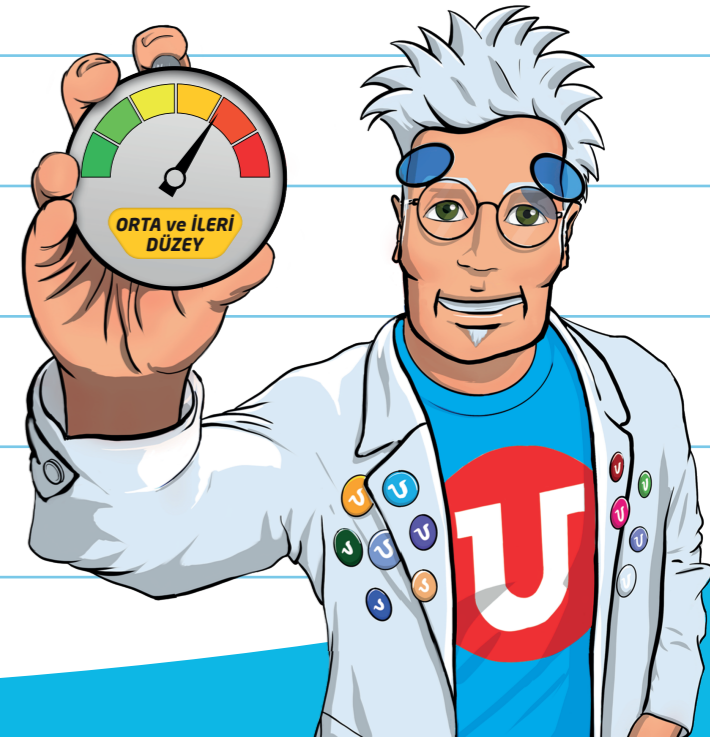
9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Edebiyat Soru Bankası

Dil Bilgisi

(Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri)

FATMA GÜL ÖRS

DİL BİLGİSİ

(Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri)

DE'NİN YAZILIŞI

Kİ'NİN YAZILIŞI

Mİ'NİN YAZILIŞI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

İKİ NOKTA

ÜÇ NOKTA

DE'NİN YAZILIŞI

→ Dilimizde bulunma durum eki ve bağlaç olmak üzere iki tür "de" vardır.

• Bulunma durum eki:

Örnek:

→ Hafta sonu okulda deneme sınavı var.

→ Bu dosyada tüm sorularımızın cevabı var.

- Bağlaç:

Örnek:

- Mehmet de bizimle gelecek mi?
- İstanbul'a gitmişken Bursa'ya da gidelim.

KI'NİN YAZILIŞI

→ Dilimizde sıfatlaştıran -ki, ilgi zamiri ve bağlaç olmak üzere üç tür "ki" vardır.

- Sıfatlaştıran -ki:

Örnek:

→ Dolaptaki meyveleri tezgâhın üzerine çıkardım.

- İlgil zamiri:

Örnek:

→ Sizinler sabah sabah nereye gittiler?

- Bağlaç:

Örnek:

→ Zaman öyle bir geçer ki ürünlerin teslim günü ne zaman geldi anlayamayız.

! NOT :

- Aşağıdaki sözcüklerde kullanılan "ki", daima bitişik yazılır.

SİMBOHÇAM

Sanki

İllaki

Mademki

Belki

Oysaki

Halbuki

Çünkü

A

Meğerki

MI'NIN YAZILIŞI

→ Edattır, her zaman ayrı yazılır.

örnek:

→ Onunla görüŐtün mü?

→ İşim bitti mi çıkarız.

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

- Cümle büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Eve gidiyorum.

! NOT :

- İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar. Ancak iki noktadan sonra gelen cümle değilse, örnekler sıralanmışsa küçük harfle başlar.

Örnek:

→ Gençlere tavsiyem şudur: Merakınızı hiçbir zaman kaybetmeyin.

! NOT :

- Ancak iki noktadan sonra cümle niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bu örnekler büyük harfle başlamaz:

Örnek:

→ Odada birkaç eşya vardı: masa, sandalye, dolap...

- Özel adla birlikte kullanılan unvanlar, saygı sözleri vs. büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Yemeğe Sezen Hanım'la Muhittin Bey de katılacaklar.

! NOT :

- Akrabalık bildiren sözcükler büyük harfle başlamaz.

Örnek:

→ Zehra ablamla hafta sonu buluşup Ayşe teyzemi ziyarete gittik.

! NOT :

- Akrabalık bildiren sözcükler lakap yerine kullanıldığında büyük harfle başlar:

Örnek:

→ Nene Hatun, Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Müslüm Baba, Ramiz Dayı vb.

- Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.

Örnek:

- Müslümanlık, Müslüman; Hristiyanlık, Hristiyan; Musevilik, Musevi; Budizm, Budist, Protestan
- Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar.

Örnek:

- Tanrı, Allah, Cebrail, Zeus, Oziris, Kibele

! NOT :

- Ancak tanrı sözcüğü özel ad olarak kullanılmadığında küçük harfle başlar:

Örnek:

→ Eski Yunan tanrıları

! NOT :

- Bazı dinî terimlerin küçük harfle başlaması gelenekleşmiştir:

Örnek:

→ cennet, cehennem, peygamber, sırat köprüsü

- Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Kızım, okuduğu çocuk dergisinden Dünya'nın uydusunun Ay olduğunu öğrenmiş.

- Kuzey, doğu, güneydoğu gibi sözcükler özel addan önce kullanılırsa yön bildirme özelliğinden çıkar ve büyük yazılır, özel addan sonra gelirse küçük yazılır.

Örnek:

→ Yarından itibaren Doğu Anadolu'da kar yağışı başlayacak. / Yarından itibaren Anadolu'nun doğusunda kar yağışı başlayacak.

! NOT :

- Bu sözcükler düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde ise büyük harfle başlanarak yazılır:

Örnek:

→ Artık Batı medeniyeti Doğu mistisizmine merak sardı.

! NOT :

- Özel adla birlikte kullanılan coğrafi terimler büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Ağrı Dağı, Çanakkale Boğazı, Van Gölü, Süveyş Kanalı

! NOT :

- Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar.

Örnek:

→ Konya ili, Etimesgut ilçesi, Taflan köyü

! NOT :

- Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak sözcükleri büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Yıldız Mahallesi, Zafer Meydanı, Atatürk Bulvarı, Kızılay Caddesi, Nergis Sokak, Piramit Sitesi, Özgür Apartmanı vb.

! NOT :

- Yer bildiren özel isimlerde de kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman, sözcük başında büyük harf kullanılır:

Örnek:

→ Hisar'dan, Boğaz'dan, Bulvar'dan

- Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. yapı adlarının bütün sözcükleri büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Topkapı Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Bodrum Kalesi, Galata Köprüsü, Beyazıt Kulesi, Zafer Abidesi, Bilge Kağan Anıtı

- Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her sözcüğü büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu,

! NOT :

- Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Örnek:

→ Türk Dil Kurumundan, Doğa Eczanesinin vb.

! İSTİSNA : Avrupa Birliği'ne

- Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, m¼zik) her sözc¼ğü büyük harfle başlar.

Örnek:

- Nutuk, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal; Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık; Resmî Gazete, Hürriyet, Onuncu Yıl Marşı

! NOT :

- Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz.

Örnek:

- Milliyet gazetesi, Türk Kültürü dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu

! NOT :

- Büyük harflerin kullanıldığı yerlerde bulunan ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır.

Örnek:

→ Mai ve Siyah, Suç ve Ceza, Leyla ile Mecnun

- Millî ve dinî bayramlarla bayram niteliği kazanmış günlerin adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Ramazan Bayramı, Anneler Günü

! NOT :

- Kurultay, bilgi şöeni, açık oturum vb. toplantıların adlarında her sözcük büyük harfle başlar.

Örnek:

→ V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Manas Bilgi Şöeni

- Tarihi olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, İlk Çağ, Lale Devri, Millî Edebiyat Dönemi Orta Çağ'da vb.

- Para birimleri büyük harfle başlamaz.

Örnek:

→ avro, dinar, dolar, lira, yeni kuruş

- Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik sözcüklerde özel adlar büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması, Van kedisi

- Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

Örnek:

- 28 Aralık 1982'de göreve başladı.
- Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.

! NOT :

- Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar:

Örnek:

- Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.

- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:

Örnek:

- Bahçede erik, elma, kayısı ağaçları; güller, yaseminler, orkideler, zambaklar vardı.

- Ögeleri arasında virgöl bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Örnek:

- Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum.
- İki'den fazla eş değer ögeler arasında virgöl bulunan cümlelerde öznedenden sonra noktalı virgöl konabilir:

Örnek:

- Ceyda; yeni açtığı salonuna masa, sandalye, ayna aldı.

İKİ NOKTA (:)

- Kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonuna konur:

Örnek:

→ Bölgede birkaç ürün yetişir: erik, üzüm, zeytin...

- Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur:

Örnek:

→ Size şunu konuda uyarmak istiyorum: İşe geç kalırsanız mutlaka haber verin.

- Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur:

Örnek:

Adam oturduğu yerden kalktı, karşısındaki gence:

– Seni kim gönderdi, diye sordu.

ÜÇ NOKTA (...)

- Tamamlanmamış yani yüklemi olmayan (eksilteli) cümlelerin sonuna konur.

Örnek:

→ Bir akşam vakti... Sahil boyunca palmiyeler, çay bahçeleri, kumsalda üst üste yığılmış şezlonglar...

- Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten ötürü açıklanmak istenmeyen sözcük ve bölümlerin yerine konur:

Örnek:

→ Bu olay, Konya'nın ... ilçesinde yaşanmış.

- Alıntılarda; başta, ortada ve sonda alınmayan sözcük ve bölümlerin yerine konur:

Örnek:

→ derken şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı...

- Birtakım bölümler, örnekler sayıldıktan sonra "gibi" anlamında kullanılır:

Örnek:

→ Her türlü ad yalın olarak kullanılabilir: ağaç, ev, kuş...

- Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

Örnek:

- Yabancı yok!
- Kimsin?
- Ali...
- Hangi Ali?
- ...

